

© Editura EIKON

București, Calea Vitan nr. 242, sector 3,
cod poștal 031310, România

Difuzare / distribuție carte: tel/fax: 021 348 14 74
mobil: 0733 131 145, 0728 084 802
e-mail: difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: tel: 021 348 14 74
mobil: 0728 084 802, 0733 131 145
e-mail: contact@edituraeikon.ro
web: www.edituraeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de Consiliul Național
al Cercetării Științifice din România (CNCS)

Descrierea CIP este disponibilă la
Biblioteca Națională a României

ISBN: 978-606-711-352-5

Coperta: *Bunicul Neculai Andrușcă și bunica Anica, născută
Grozescu, cu copiii lor într-o zi de sărbătoare*
(imagine din arhiva personală a autoarei)

Editor: Valentin Ajder

Andreea Nanu

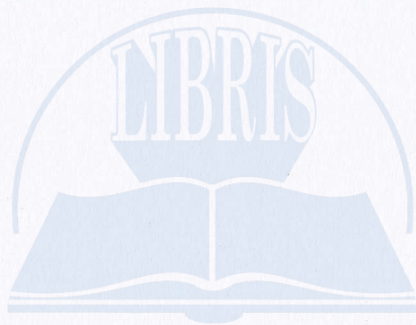
Amintiri salvate

Cartea cuvintelor chivot

Prefață de
Alex. Ștefănescu

E I K O N

București, 2015

Poză de familie

„Primită de la băieți după înmormântarea mamei. E mama, tata și eu. Mama a fost înmormântată în cimitirul bisericii din Bogdănești în ziua de 27 Decembrie 1988. Andrușcă E. Neculai din comuna Bogdănești, județul Bacău.”

Așa scrie pe spatele pozei în care tataia Neculai stă între mama lui, bunica Marița, și tatăl lui, Enache Andrușcă. E îmbrăcat cu un ilicel alb din piele de oaie, brodat frumos pe margini, un brâu, pantalonași de lână și o pălărie pe cap, trasă mai spre ceafă. Cu o mână o ține pe bunica Marița iar cealaltă se odihnește pe umărul bunicului Enache, și el la fel de nedumerit și oarecum mândru în vestimentația de sărbătoare. Marița poartă o fotă strânsă pe mijloc cu betele tricolore pe care mi le înfășuram în jurul capului atunci când jucam capra prin casă în timpul iernii, o ie din borangic, batic și pantofi. Bunicul Enache e așezat pe o laviță, în timp ce bunica Marița și Neculai stau în picioare. Zâmbetele lor sunt abia schițate iar Marița se încruntase, pesemne ca nu cumva vreun surâs să-i trădeze poza marțială. Fotograful voise, pentru ocazia unică a imortalizării, să dea impresia de evadare din viața de toate zilele punând în spatele personajelor o draperie închisă la culoare, spânzurată pe o sârmă întinsă între doi pruni. Draperia se strânge însă undeva pe mijloc, lăsând să se ghicească de o parte și de alta, la capătul unei alei pietruite, o grădină vastă cu tufe înalte de flori, căpițe de fân uscat, un foișor împrejmuț un coceni ca o fortăreață și alte acareturi.

Pesemne, ca și firul istoriei pe care oamenii o vor savantă, călcată și apretată ca pentru parada de gală a posterității, draperia butaforică a fotografului nu acoperea decât un crâmpei din instantaneul vieții care se desfășura mult la stânga și la dreapta, în sus și în jos...

...Curtea bunicilor mei din Bogdănești era mare și labirintică... mi se părea din cale-afară de înaltă. Din șosea trebuia să-ți iei avânt și, ținând talpa pe o parte, coborai panta din fața porții mari. Lemnul se înnegrise de la ploaie și atârna greu în balamale. Numai tata putea să ridice zăvorul ca să putem intra, eu și mama. Primul meu popas și loc de joacă era mormanul de bolovani de râu care se înălța din dosul porții ca o cocoasă de animal preistoric și peste care sătenii care făceau naveta la oraș își aruncaseră vreme de câțiva ani pantofii uzați. Soluția părea firească devreme ce casa bunicilor avea ieșire la șosea iar cei care veneau înglodați de prin ulițe primiseră încuviințarea să își schimbe încălțările într-un colț amenajat lângă atelierul cu unelte. În mijlocul grămezii, pe vârful căreia stăteam cocoțată ca să o văd pe mama venind pe pod de la școală, timp în care exploram diversele resturi de oale și pantofi cu un băț, era o salcie mare și pletoasă. Cu ea purtam conversații extrem de interesante, argumentele mele o convingeau întotdeauna, ea nu știa decât să foșnească melancolic într-o parte și într-alta. La capătul celuiilalt versant al grămezii, pe care îl escaladam ca pe-un munte, rămăsese un intrând nefolosit; acolo pământul era mereu umed din cauza umbrei și se putea desena ușor scrijelind cu bățul. Lotul era împrejmuț cu un garduț din scânduri rare între care bunicul Neculai intercala, cu o oarecare fantezie, haragi: câte doi sau câte trei. E sigur că nimeni din sat nu mai făcea gardurile în același fel. Modelul cu pricina însemna pecetea lui „Ninaia” și doar zărindu-l lumea din sat înțelegea despre pământul cui era vorba!

„Ninaia” era titlul de noblețe pe care în căpătase bunicul pentru că atunci când era mic spunea stâlcit „ninaia” în loc de „nenea”.

De partea cealaltă, în stânga porții mari, era un intrând simetric unde îmi amenajasem o prăvălioară care prospera și se îmbogățea de la o zi la alta cu noi vestigii pe care le agătam în gard: cioburi verzi, resturi de străchini, o sită spartă și un canaf roșu. Anica mai prindea de veste și le arunca pentru că „o vedeau vecinii cu gunoaiile în gard”. În spatele prăvăliei mele începea poiata porcilor, un adăpost mixt în care cloștile care dădeau dovadă de bună purtare erau păzite și observate atent. Anica ciocănea ouăle ca să măsoare starea vieții dinăuntru, așteptând cu înfrigurare să iasă puii din găoace. Odată fuseseră adăpostite acolo și oi care fătaseră mieluți albi și unsuroși pe o ninsoare mare... Puțin mai departe, în locul în care fotografia s-a rupt, se ridica impunător grajdul vitelor. Deasupra era podul de unde îl vedeam pe Neculai că se urca și cobora, sfidând gravitația, purtând o grămadă mare și galbenă în spate: fân uscat. Dedesubt fusese amenajat un atelier pe care scria „Andrușcă E. Neculai”, cu unelte puse în ordine și tot felul de caiete scrise, de școală, împachetate și legate cu sfoară; apoi, acoperit cu un pled ros de șoareci, piesa de rezistență: un acordeon vișiniu cu clapele îngălbenite. Lungeam mâna prin ferestruica înaltă ca să ajung la clape și apăsam, dar nu ieșea nici un sunet. Dealtfel, obiectele nu trebuiau atinse ci lăsate „să stea la locul lor”. Alături de atelier dar tot în aceeași dependență se deschidea, sub un chepenghi, un hău mare și negru. Era pivnița unde Anica cobora cu un felinar pe care îl aprindea lăsându-l să privegheze la intrare. Scărițele coborau în pantă. Era umed și mirosea a perje uscate și a ulei de lampă. Anica umbla repede și, după ce trăgea un lichid misterios printr-un furtun lung, învârtogat și rozaliu ca o coadă lungă de purcel, cu capătul înfipt într-o

damigeană mare, urcam la suprafață, victorioase. Ușa se închidea ursuză în spatele nostru și nu aveam voie să intru acolo singură. Mulți copii intrau de capul lor în pivniță și nu mai găseau din ei decât botoșii, îmi dezvăluia sfântos Anica, în timp ce clătina din cap ca să-mi arate cât de serioasă era toată treaba.

Curtea din mijloc începea cu un gard rar de scânduri așezate pe orizontală, unite de altele două în formă de „V” la mijloc. De sus ne întâmpina politicoș și categoric o altă tăbliță albastră pe care Neculai scrisese cu vopsea roșie: „Am nevoie de liniște”. „Amnevoiedeliniște” însemna că de cum treceai hotarul acela misterios trebuia să taci sau să vorbești în șoaptă pitindu-te după fustele Anicăi, singurele vietăți care aveau voie să se exprime zgomotos erau găinile și găștele. Ele nu puteau să înțeleagă ce scrisese Neculai pe tăbliță... Aleea urca leneșă ajungând în dreptul nucului mare care străjuia întreaga priveliște și ne făcea umbră vara. Pe latura unde se afla și casa mare fusese ridicat un coșer din lemn acoperit cu plasă de sârmă, în care se depozitau știuleții de porumb. Construcția se lungea ca un vagon iar la mijloc, într-un intrând rămas gol, se aciuiaseră găinile. Acolo mergeam să cotrobăim după ouă. Le găseam ușor, multe și calde. Pe jos era pardosit cu pietre aduse de la râu, mai mici sau mai mari, pe care îmi potriveam piciorul și-mi măsuram talpa ca să-mi treacă de urât. De obicei toate erau mai mari, niciuna pe măsura mea... Aerul răcoros adia ușor. Frunzele de nuc foșneau. Eu eram în echipament de camuflaj, cu o broboadă verde și floricele roz pe cap. Anica mă strânsese tare peste făcuțe, pentru că „era corent !” Îi ajungeam ceva mai sus de genunchi... Între coșer și casă trecerea era păzită de o altă poartă, alcătuită după același calapod. Drumul îngust ducea la cămara din fundul casei care comunica cu chilerul de vară printr-un singur perete. În acea cameră tainică era mereu văruit proaspăt,

era răcoare și patul rămânea acoperit cu o plapumă mare și grea, indiferent de anotimp. Anica mă ducea acolo să dorm când avea treabă la bucătărie. Lângă patul din lemn pus pe butuci era o sobiță din fier, o masă cu un scaun, un gemuleț mic și, zidit în peretele despărțitor, geamul care dădea spre chiler. Cealaltă fereastră a încăperii dădea spre drum. Stăteam în pătuț, hotărâtă să dorm, ca să pot ieși mai repede afară la joacă. Spre drum, cum evadai din această cămăruță, Neculai plantase o mică livadă cu vișini. Unul dintre ei crescuse mare de tot și cregile lui atingeau pământul, înroșind pământul de fructele strivite...

Casa mare se compunea din două încăperi „bune” și un hol pe mijlocul căruia trona un șifonier cu haine „de ale fetelor” sau „de ale băieților” și diverse lucruri tot „bune” care se foloseau numai la „ocazii”. Camera din stânga era „a copiilor”, cei care veneau mai rar. Pe peretele de răsărit Anica agățase o poză cu fetele ei, cea mai mare avea părul tapat și o aluniță mare pentru că o atacase o zgripțuroaică pe când era mică și neascultătoare. Adică așa ca mine, îmi zicea Anica, cu subînțeles. De partea cealaltă a holului începea un teritoriu puțin cunoscut de mine: camera lui tataia Neculai. Tataia stătea mai tot timpul întins pentru că „era bolnav și avea nevoie de liniște”. Cobora mai mult la masă când îl striga Anica: „Hai la masă, măi Neculai !”, zăbovind o clipă în fața geamului care dădea în curtea chilerului, cu urechea ciulită, în suspans, să vadă dacă strigarea ei are efect sau nu. Tataia Neculai păstrase o colecție impresionantă cu tratate de botanică din care aflai cum să altoiești copacii. Patul, recamierul, avea pe policioara din dreptul capului tot felul de medicamente și rețete. Pe masă veghea un ceasornic rotund, rusesc, singurul care strecura mici zgomote ritmate în odaia atemporală a lui Neculai. Mai avea o cutie cu cremă chinezească destinată unei bătăturei care-i crescuse în talpă.

Preotul Traian Fierbișteanu din Videle, cu preoteasa Niculina, tanti Lilica pe genunchi, cu fundă roșie și Ioan care avea să devină preotul Ioan Fierbișteanu din Videle și bunicul lui Virgil-Ioan Nanu, diacon la Mănăstirea Stavropoleos din București.

Ruxandra și Dumitru Luca, cu copiii: Nicolae, Ioana (cu flori) și Nina (mezina)

Mama mare Ruxandra de la Râmnic.

Ioana Luca (Maia) la 17 ani

Alexandru și Pelaghia Ionescu (străbunici)
și fiicele lor, Coca și Sofia Nanu (bunica de la Chiriacu).

Doctorul Victor Vines, preoteasa Elisabeta Panfăru din Basarabia (centru), Alexandru și Pelaghia Ionescu
(dreapta) cu fiicele lor, Coca (fără breton dar cu personalitate) și Sofia (cu breton și cu personalitate).